

Martina Musilová / Bertolt Brecht: Kupování mosazi

Nakladatelství Janáčkovy akademie múzických umění vydalo v dubnu tohoto roku soubor textů Bertolta Brechta *Kupování mosazi*. Do rukou českého čtenáře se tak dostává publikace, která patří do kánonu brechtovské literatury.

Nejedná se o ucelený text. *Kupování mosazi* je sestaveno z různorodých fragmentů, v nichž se Brecht opakovaně pokoušel formulovat podobu (svého) nového divadla. Fragments jsou rozvrženy do čtyř kapitol První až Čtvrté noci. Vedle toho jsou do textu vřazeny Cvičné hry pro herce a „Básně z *Kupování mosazi*“. Soubor uzavírají Dodatky. Z fragmentů a zlomků, většinou dialogů, ale nejen z nich, jsou sestaveny i jednotlivé kapitoly.

Na úvodním dialogu *Kupování mosazi* začal Brecht pracovat v exilu, v roce 1939. V průběhu následujících let se k práci na teorii *Kupování mosazi* opakovaně vracel. Poprvé texty shrnuje v roce 1948, v roce 1951 připojuje další pasáže (původně vyšly v *Pokusech* č. 11), v roce 1955 publikuje samostatně *Básně z Kupování mosazi* (*Pokusy* č. 14). Práci na této teorii Brecht ale nedokončil.

Předkládaný soubor textů je dílem editora Wernera Hechta, od roku 1959 dramaturga Berliner Ensemblu, člena čtyřčlenného editorského týmu z obou částí rozděleného Německa, který připravil třicetisvazkové souborné vydání Brechtových děl pro berlínské nakladatelství Aufbau-Verlag a nakladatelství Suhrkamp ve Frankfurtu nad Mohanem. Wer-

ner Hecht představuje druhou generaci Brechtových žáků, pro kterou je charakteristický odklon od rigidní ideologičnosti. Hecht vycházel při svém vydání *Kupování mosazi* z Brechtových návrhů na finální podobu textů. V Poznámkách editora mluví o „editorské rekonstrukci“ textu, jehož podobu Brecht ponechal jen v plánech a návrzích.

Do textů *Kupování mosazi* nás uvádí dialog Filosofo, Herce, Herečky, Dramaturga a Osvětlovače. Již samotná charakteristika osob dialogu na první stránce sborníku nás uvádí do brechtovského pojetí divadla. Filosof si přeje divadlo, které reprodukuje dění mezi lidmi. Divák má pak mít možnost zaujmout k tomuto dění stanovisko. Herečka si přeje divadlo společensko-výchovné. Dramaturg doufá ve znovuoživení divadla a Osvětlovač reprezentuje dělníka, který je nespokojený se světem. V zásadě zde máme v gnómičké zkratce řečeno to nejpodstatnější o epickém, případně dialektickém divadle – jedná se o divadlo politicky a společensky angažované, divadlo, které se ke světu staví s kritickým odstupem, které je ukotveno v názoru, že svět je nutné měnit k lepšímu. Divadlo, které nejen že napodobuje vztahy a jednání mezi lidmi, ale které chce být tímto napodobováním světu prospěšné. Ale Brechtův Filosof jde ještě dál. Toto divadlo je ochotné kvůli společenské prospěšnosti přestat být divadlem a stát se zdrojem poznání, poučením, školou o soužití mezi lidmi.

V Hechtově vydání nacházíme některé texty, např. Pouliční scéna – základní model epického divadla a Zcizující efekty v čínském hereckém umění, které český čtenář může znát z brechtovského výboru *Myšlenky* (Praha: Československý spi-

sovatel, 1958). *Básně z Kupování mosazi* již byly rovněž částečně česky publikovány (časopis *Divadlo*, 1957/1). Novum pro českého čtenáře ale může být, vedle mnohých studií souboru (např. K-typus a P-typus), i samotná podoba publikace. Shrnutí různých textů, které se pokoušejí formulovat podobné otázky, odpovědi a pohledy na divadlo v rozličných variacích, dotvářejí obraz Brechta jako věčného hledače a experimentátora.

Jedinou, o to větší slabinou předkládaného výboru je absence jakéhokoliv komentáře či doslovu českých editorů. Český překlad *Kupování mosazi* z pera Rudolfa Vápeníka a Ludvíka Kundery vznikl v období normalizace a do letošního roku koloval mezi pár šťastlivci pouze v xerových kopiích. Na jeho základě vznikly v osmdesátých letech dokonce dvě inscenace – v roce 1984 v režii P. Kraci-

ka a v roce 1987 v režii J. Morávka. To čtenáři zpětně vysvětluje proč čeští editoři vycházejí z Hechtova vydání z roku 1963 a ne z posledního souborného vydání Brechtových děl z roku 1998. Kladem pak zůstává jednotnost české brechtovské terminologie, neboť všechny dostupné brechtovské texty nám dosud zpřístupnila dvojice Kundera – Vápeník.

Přes tuto základní nedořečenost je vydání *Kupování mosazi* editorským počinem. Po padesáti letech a možná v pravý čas se můžeme seznámit s dalšími Brechtovými názory na divadlo, které se nezříká zaujmout postoj k současnému světu. A pokud budu parafrázovat samotného Brechta – divadlo, které nechce být pouze zábavné, ale je i poučné!

BRECHT, Bertolt. *Kupování mosazi*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2009.